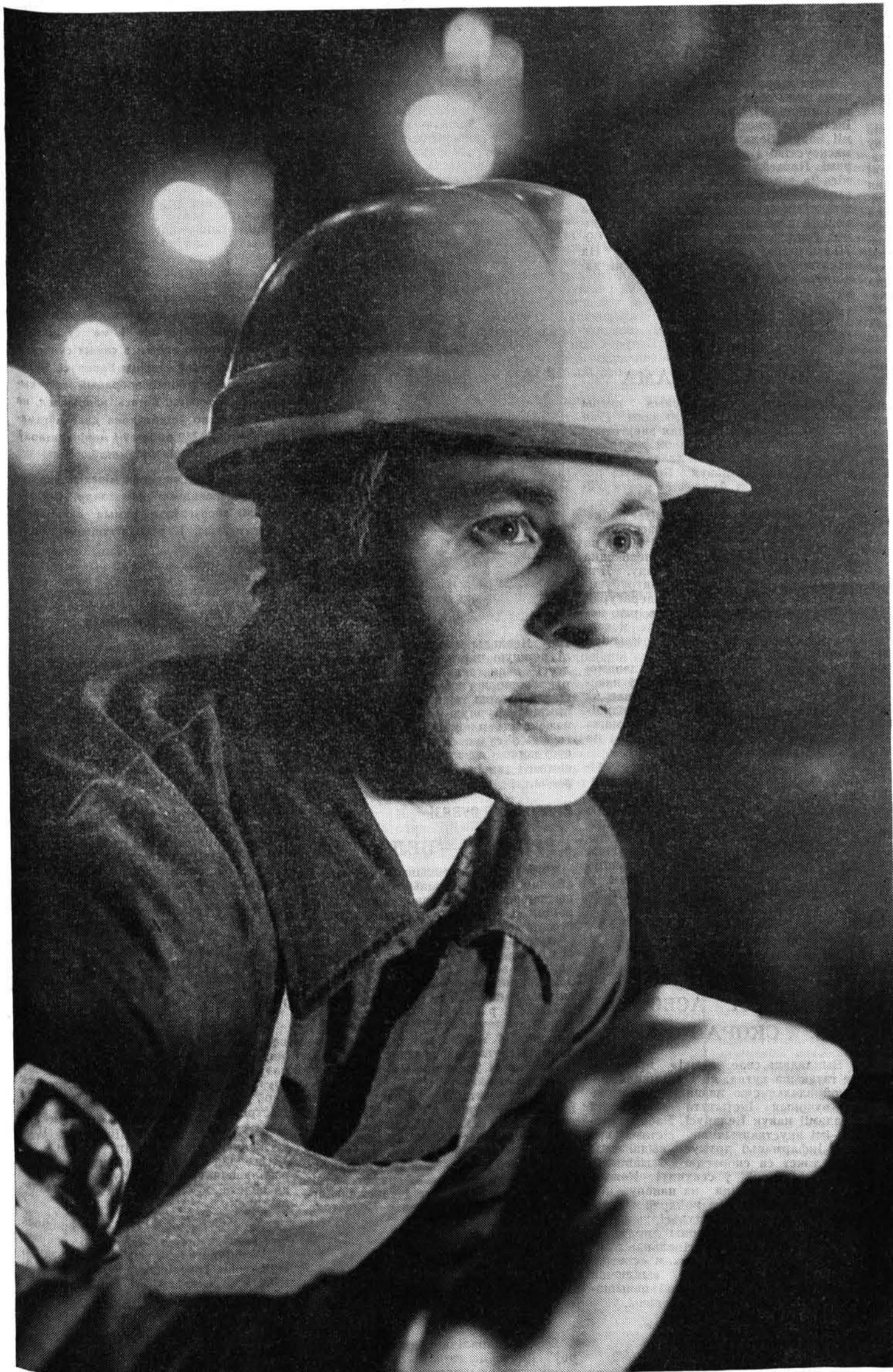

Голас Радзімы

№ 5 (1939)
30 студзеня 1986 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

БУДУЮЦЬ КРАІНЫ-ЧЛЕНЫ СЭУ

[«Мазырскі бялок»]
стар. 3

ФАЛЬСІФІКАТАРЫ І ІХ НАТХНІЦЕЛІ

[«Антикоммунизм—
и политика, и
идеология...»]
стар. 4

ЛІТАРАТАР І ЯГО МІСІЯ У СУЧАСНЫМ СВЕЦЕ

[«Быць памяццю
свайго часу»]
стар. 6

НАГАДВАЕМ ЗАБЫТАЕ ІМЯ

[«Пагасла яснае
сонейка»]
стар. 7

На Мінскім аўтамабільным заводзе Яўгена Шуляка ведае, бадай, кожны. Дваццаць гадоў ён працуе тут кавалём, мае сёння самую высокую ступень кваліфікацыі. Добрасумленная праца, актыўны ўдзел у грамадскім жыцці прынеслі рабочаму аўтарытэт і прызнанне. Камуністы Мінскай вобласці выбралі яго дэлегатам на XXVII з'езд КПСС.

НА ЗДЫМКУ: Яўген ШУЛЯК. (Інтэрв'ю з рабочым «Чалавек з гарачага цэха» змешчана на 3-й стар.).

Фота П. КАСТРАМЫ.

УРУЧЭННЕ ПАСЛАННЯУ

М. С. ГАРБАЧОВА

Генеральны сакратар ЦК КПСС М. С. Гарбачоў накіраваў прэзідэнту Аргенціны Р. Альфансіну, прэм'ер-міністра Грэцыі А. Папандрэу, прэм'ер-міністра Індыі Р. Гандзі, прэзідэнту Мексікі М. дэ ла Мадрыду, прэзідэнту Танзаніі А. Х. Мвіні і прэм'ер-міністра Швецыі У. Пальме пасланні, у якіх інфармаваў іх аб новых савецкіх ініцыятывах у галіне абмежавання ўзбраенняў і раззбраення. У пасланнях пераказваецца сутнасць унесенай Савецкім Саюзам канкрэтнай пазітыўнай праграмы поўнай і паўсюднай ліквідацыі ядзернай зброі да 2000 года пры дагаворанасці аб забароне стварэння, выпрабаванняў і разгортвання ўдарных касмічных узбраенняў.

Значнае месца ў пасланнях удзелена пытанню аб спыненні выпрабаванняў ядзернай зброі. М. С. Гарбачоў выказаў матывы, якімі кіраваўся Савецкі Саюз пры прадоўжэнні дзеяння свайго аднабаковага маратарыя на любы ядзерны выбухі на 31 сакавіка 1986 года. У пасланнях таксама падкрэсліваецца, што аднабаковы мараторый СССР, зразумела, не можа прадоўжвацца бясконца. Неабходна выкарыстаць усе магчымыя, каб дабіцца ўстанавлення двухбаковага савецка-амерыканскага маратарыя, а затым ісці далей — да поўнай і ўсеагульнай забароны выпрабавальных ядзерных выбухаў.

Пасланні Генеральнага сакратара ЦК КПСС былі ўручаны прадстаўнікам, якія спецыяльна выязджалі ў гэтыя краіны. Кіраўнікі шасці краін выказалі падзяку за пасланні і падкрэслілі важнае значэнне новых ініцыятыў Савецкага Саюза, выкладзеных у Заяве М. С. Гарбачова ад 15 студзеня.

ФІРМЕННЫ ПЕЗД

«МАГІЛЁУ»
АДПРАЎЛЯЕЦА
У МАСКВУ

Нядаўна са станцыі Магілёў у першы рэйс адправіўся новы фірменны поезд. На вагонах надпіс, зроблены старажытнай вяззю — «Магілёў». Фірменныя саставы «Беларусь», «Мінск», «Сож», «Нёман», «Дзвіна» ўжо многа гадоў звязваюць гарады нашай рэспублікі з Масквой, славіцца высокай культурай абслугоўвання, добрымі ўмовамі для пасажыраў. «Магілёў» не ўступае ім ні ў чым. Поезд сфарміраваны з новых вагонаў. Па спецыяльнаму заказу прадпрыемства Магілёўскай вобласці зрабілі для яго фіранкі і сурвэты з беларускім арнамантам, дывановыя дарожкі для купэ і калідораў, чайны посуд. У кожным вагоне абсталяваны бытавыя куткі, маюцца свежыя газеты і часопісы.

НОВАЯ ПРАДУКЦЫЯ

ФУТРА З ВАЛАКНА

У Наваполацкім вытворчым аб'яднанні «Палімір» на першым пусковым комплексе атрыманы новы від прадукцыі — штучнае валакно мапан.

Яно мае шэраг пераваг перад сваімі папярэднікамі і будзе шырока выкарыстоўвацца пры вырабе высакакаснага штучнага футра. Спецыялісты лічаць, што вырабы з яго задаволяць самы патрабавальны густ.

Каб атрымаць валакно мапан, спатрэбілася некалькі год.

Першы пусковы комплекс — адзін з буйнейшых у краіне. Важкі ўклад у яго стварэнне ўнеслі будаўнікі «Нафтабуда», мантажнікі, рабочыя і спецыялісты «Паліміра». Асвоіўшы практычную магучасць, новапалачане будуць выпускаць 34 тысячы тон каштоўнага хімічнага валакна ў год.

ПАМЯЦЬ

СУСАНІН
ЛІПЧАНСКАЙ ПУШЧЫ

Медаль «За адвагу», якім пасмяротна ўзнагароджаны былы партызанскі сувязны, жыхар вёскі Ліпчанская Пушча Дзятлаўскага раёна Іосіф Філідовіч, урачыста ўручаны яго ўнукам. У гады Вялікай Айчыннай вайны

ён цаной уласнага жыцця выратаваў ад вернай гібелі атрад народных месціўцаў, паўтарыўшы легендарны подзвіг рускага селяніна Івана Сусаніна.

Подзвіг Іосіфа Філідовіча ўвекавечаны ў помніках, адкрытых у яго роднай вёсцы Ліпчанская Пушча і раённым цэнтры Дзятлава. Яму прысвечаны карціны мастакоў, экспазіцыя мясцовага музея. Цяпер тут будзе захоўвацца і перададзены ўнукам медаль «За адвагу».

СЕЛЕКЦЫЯ

«НЯМІГА-2»

Імем старажытнай ракі Нямігі названы новы сорт трыцкале (гібрыд жыта і пшаніцы), выведзены вучонымі Інстытута генетыкі і цыталогіі Акадэміі навук Беларусі ў садружнасці з маскоўскімі і кіргізскімі селекцыянерамі. Навасёл хлебнай нівы — «Няміга-2» прызнаны перспектыўным для вырошчвання ва ўмовах Кіргізіі. Пяцігадовыя выпрабаванні трыцкале на вялікіх плошчах паказалі, што сярэдняя ўраджайнасць сорту складае 60-70 цэнтнераў збожжа з гектара. На некаторых участках ураджайнасць дасягнула 100 і больш цэнтнераў.

ТВОРЧАЯ САДРУЖНАСЦЬ

ЦЯПЛО

МІРНАГА АТАМА

Прымусяць нафтаносныя нетры больш поўна аддаваць людзям свае скарбы дапамога ядзернай энергетычнай устаноўка, праект якой распрацавалі вучоныя Інстытута ядзернай энергетыкі Акадэміі навук Беларусі разам з калегамі з Акадэміі навук Украіны.

Шматгадовыя эксперыменты паказалі спецыялістам правільнае рашэнне: калі ціск у шчыліне ўпаў ніжэй за дапушчальны ўзровень, то неабходна запампоўваць пад зямлю ваду. Для трохкіламетровай глыбіні патрабуецца вада з пачатковай тэмпературай 400 градусаў, а гэта значыць, што неабходна была прыныпова новая, больш высокатэмпературная крыніца энергіі.

Дасягнуць гэтага можна з дапамогай «Зубра» — устаноўкі, дзе ў якасці цепланасцяла выкарыстоўваецца так званы дысацыруючы газ. Зманіраваная з асобных блокаў, яна можа быць хутка разабрана і перавезена на іншае радовішча.

Распрацоўка беларускіх ядзерныяў, выкананая ў рамках творчай садружнасці, уключана ў мэтавую комплексную навукова-тэхнічную праграму, якая прадугледжвае прамысловую вытворчасць навінкі. Падлікі паказваюць, што гадавы эканамічны эффект кожнай такой ядзернай устаноўкі будзе на мільён вышэйшы, чым у звычайных катлоў, і складзе сем мільёнаў рублёў. Ужо праз 6-8 год затраты на іх збудаванне будуць поўнасцю акупляцца.

АУТАМАТЫЗАЦЫЯ

КАМП'ЮТЭР АСВОЙВАЕ
СКОРАПІС

Выкладаць свае «думкі» пры пісьме гэтак жа хутка, як і «думаць», — такой здольнасцю надзялілі камп'ютэр вучоныя Інстытута электронікі Акадэміі навук Беларусі. Распрацаваная імі акустааптычная сістэма вываду інфармацыі друкуе выдаваемы ЭВМ тэкст са скорасцю 4 машынапісныя старонкі ў секунду! Кожны знак, які наносіцца на паперу або плёнку, складаецца з найдрабнейшых кропак, што пакідае пульсіруючы з высокай частатой лазерны прамень. Створанае фізікамі арыгінальнае прыстасаванне, якое кіруе рухам «светлавога яра», забяспечвае выключна дакладнае адлюстраванне і павышаную надзейнасць работы сістэмы.

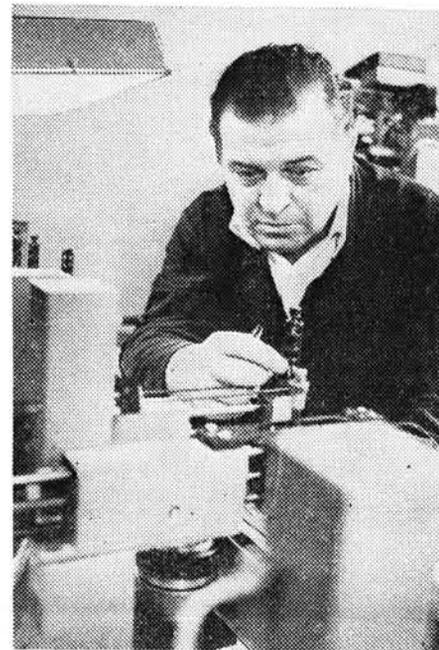
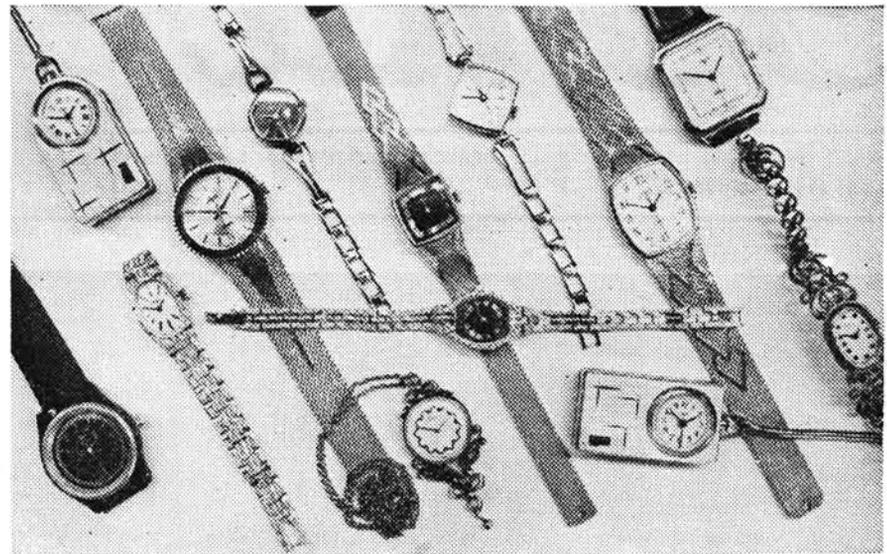
ЧАЛАВЕК І ПРЫРОДА

СУПРАЦЬ ВЕСНАВОЙ
ПАВОДКІ

Весці барацьбу з веснавой паводкай на Прыпяці дапамогуць сажалкі-рэгулятары, якія ствараюцца ў басейне скаванай цяпер лёдам ракі.

У яе вярхоўях каля галоўнага пры-

КРОКІ ПРАГРЭСУ

Мінскі гадзіннікавы завод «Прамень», прадукцыя якога добра вядома не толькі ў нашай краіне, але і на сусветным рынку, лічыцца адным з самых сучасных прадпрыемстваў сталіцы Беларусі. Большасць тэхналагічных аперацый тут выконваюць роботы. Летась, напрыклад, на заводзе было ўстаноўлена дзве аўтаматычныя лініі, 280 робатаў і маніпулятараў і 40 аўтаматаў і паўаўтаматаў.

НА ЗДЫМКАХ: навінкі мінскіх гадзіншчыкаў; наладчык Аляксандр СКВАРЧЭУСКІ абслугоўвае самыя складаныя маніпулятары і робататэхнічныя комплексы.

току Ясельды меліяратары пабудавалі першую чаргу буйнейшага на Палессі воднагааспадарчага комплексу, рукатворныя азёры якога займаюць каля паўтары тысячы гектараў. Яны прымуць бурную веснавую паводку, наменшаць плошчы затоплення лугоў. А ў сухое лета будуць выкарыстоўвацца як крыніцы арашальных сістэм і гадавальнікі для развядзення рыбы.

СЯБРОУСНІЯ СУВЯЗІ

ГРОДНА — БЕЛАСТОК

Рабочымі дэлегацыямі ўпершыню абмяняліся калектывы Гродзенскага вытворчага прадзільна-нітачнага аб'яднання і беластоцкага тэкстыльнага прадпрыемства «Фасты». Госці з Польшчы некалькі дзён працавалі ў цэхах, дзе вывучалі вопыт беларускіх калег па абслугоўванню расшыраных зон абсталявання, механізацыі дапаможных аперацый. Яны азнаёміліся таксама з работай адкрытых у аб'яднанні прадпрыемстваў службы быту, пабывалі ў кватэрах і інтэрнатах рабочых і служачых, аглядзелі дзіцячыя дашкольныя ўстановы, Палац культуры «Юнацтва».

Такія кантакты прадугледжаны планами садружнасці паміж працоўнымі Гродзенскай вобласці і Беластоцкага ваяводства. Ужо абмяняліся візітамі калектывы завада карданых валоў і беластоцкага завада сельскагаспадарчых машын «Аграмет», тонкасуконнага камбіната і тэкстыльнага аб'яднання імя Сержана з Беластока.

ПРАПАНАВАЛІ ВУЧОНЫЯ

ПРЫЙШЛІ НА ФЕРМУ
ФІЗІКІ

Як удасканаліць працэс даення кароў? Адказ на гэта пытанне жывёлаводаў узяліся шукаць... фізікі. Хоць і далёкія, здавалася б, іх інтарэсы ад патрэб жывёлагадоўлі, але менавіта яны прапанавалі прыныпова новы спосаб машыннага даення ў аўтаматычным рэжыме. Старшы навуковы супрацоўнік Гродзенскага ўніверсітэта Л. Тараканаў стварыў прыстасаванне, якое перавышае лепшыя сучасныя ўзоры і ў паўтара раза павы-

шае як інтэнсіўнасць самога даення, так і прадукцыйнасць працы апэратараў. Першая доследна-прамысловая партыя «Нёманаў», так назвалі навінку, ужо падрыхтавана для дзяржаўных выпрабаванняў у гаспадарках Гродзенскай вобласці.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

ГОМЕЛЬ. Нядаўна ў вёсцы Лапаціна — цэнтральнай сядзібе калгаса «Шлях да камунізма» — адкрылася музычная школа. 125 дзяцей хлебарабаў вучацца тут іграць на фартэпіяна, акардэоне, баяне, народных інструментах.

ВАУКАВЫСК. Сучасны Палац культуры ўзведзены ў калгасе «Рось». Тут ёсць галерэйная зала на 400 месцаў, танцавальнае фая, пакой для рэпетыцый і адпачынку. Годам раней такія культурныя цэнтры з'явіліся ў калгасах «Бальшавік» і імя Жданова.

ОРША. Ні ў чым не ўступае лепшым замежным узорам, а на многіх параметрах і перавышае іх, радыёапаратура для дыстанцыйнага кіравання грузапад'ёмнымі кранамі, выпуск якой наладжаны на заводзе «Чырвоны Кастрычнік».

ЛІДА. Імем Алаізы Пашкевіч (Цёткі) названа адна з вуліц горада. Да 110-годдзя з дня нараджэння паэтэсы-рэвалюцыянеркі, якое будзе адзначацца сёлета, тут адкрыцца мемарыяльны знак.

ПІНСК. Раённы Савет народных дэпутатаў прыняў рашэнне аб стварэнні батанічнага мікразаказніка рэдкіх, знікаючых і лекавых раслін на плошчы 135 гектараў. Знаходзіцца ён у ваколіцах вёскі Кончыцы.

БАРАНАВІЧЫ. Тут пачалося будаўніцтва буйнай дзіцячай паліклінікі з водалячэбніцай. Яно вядзецца на сродкі, заробленыя жыхарамі горада на камуністычных суботніках.

НАВАГРУДАК. Члены клуба інтэрнацыянальнай дружбы Валеўскай сярэдняй школы сваімі рукамі вырабілі некалькі дзесяткаў сувеніраў, а затым разыгралі іх у латарэю. Атрыманыя грошы яны накіравалі ў Савецкі фонд міру для аказання дапамогі дзецям Нікарагуа.

- ◆ ЗАВОД-ГИГАНТ НА ПАЛЕССІ
- ◆ ПРАЦЭСАМІ КІРУЕ АЎТАМАТЫКА
- ◆ ЖЭНЬШЭНЬ У ЛАБАРАТОРЫІ

МАЗЫРСКІ БЯЛОК

Тры гады назад, калі я ўпершыню пабыў на Мазырскім заводзе кармавых дражджэй, контуры будучага прадпрыемства яшчэ толькі вырысоўваліся. Узводзіліся карпусы цэхаў, пракладваліся камунікацыі, манціравалася абсталяванне. Але заводы, нават такія буйныя, як гэты, у наш час будуцца хутка. І ўжо ў канцы 1983 года ў Мазыры былі атрыманы першыя кілаграмы кармавых дражджэй.

Сёння тут уведзены ў строй тры з пяці праектаваных комплексаў, якія выпускаюць у суткі пяцьсот тон высокакачэўных кармавых дражджэй. Сёлета будзе пушчаны чацвёрты комплекс. У наступным годзе — пяты. Мазырскі завод стане буйнейшым у свеце прадпрыемствам, якое будзе штогод выпрацоўваць 300 тысяч тон кармавых дражджэй — выключна каштоўнай прадукцыі для жывёлагадоўчых ферм. Толькі адна іх тона эканоміць 6-7 тон збожжа, дае дадатковую прыбаўку 800 кілаграмаў свініны і паўтары тоны мяса птушкі ці не менш за 10-15 тысяч штук яек. Кармавыя дражджы — гэта таксама дадатковае малако, прычым, больш якаснае. Словам, прадукт не патрабуе рэкламы. У каштоўнасці яго даўно пераканаліся і кіраўнікі сельскагаспадарчых прадпрыемстваў нашай рэспублікі, якія ўжо на працягу амаль дзесяці гадоў атрымліваюць кармавыя дражджы з Наваполацкага завода бялкова-вітамінных канцэнтратаў. Усяго ж у Савецкім Саюзе дзейнічае сем такіх прадпрыемстваў. Дарэчы, савецкім вучоным належыць і прыкрытэт у распрацоўцы самой тэхналогіі атрымання кармавога бялка з прадуктаў нафтахімічнай прамысловасці — вадкіх ачышчаных парафінаў. Гэты складаны біяхімічны працэс мне тлумачыў галоўны тэхнолаг Мазырскага завода 34-гадовы Мікалай Новікаў. Сутнасць яго заключаецца ў тым, каб «вырасціць» насычаную бялком біялагічную масу, якая змяшчае ў сабе ўсе неабходныя элементы амінакіслот і вітамінаў.

Мазыр не выпадкова быў выбраны месцам для будаўніцтва гэтага завода. Па-першае, тут знаходзіцца надзейная сыравінная база — буйны нафтапрацоўчы завод, які пастаўляе зыходны прадукт — вадкія ачышчаныя парафіны. Па-другое, побач спажываюць прадукцыю — на Палессі, у глыбіні якога размешчаны Мазыр, створаны буйныя жывёлагадоўчыя комплексы. Немаўлажна таксама і тое, што Мазыр знаходзіцца недалёка ад заходняй мяжы Савецкага Саюза. Справа ў тым, што ў будаўніцтве Мазырскага завода разам з СССР удзельнічаюць Германская Дэмакратычная Рэспубліка, Куба, Польшча і Чэхаславакія. У цэхах мне паказалі разнастайныя машыны і абсталяванне, што паступіла з гэтых краін. Мазырскія спецыялісты даюць высокую ацэнку выпарным стан-

цыям, якія паставіла ГДР, металарэзным станкам вядомага аб'яднання «Шкода» і біяхімічнай апаратуры другой чэхаславацкай фірмы «Лабора». Польскае знешнегандлёвае аб'яднанне «Электрым» прадстаўлена тут наборам электраабсталявання...

Мне даводзілася бываць на многіх беларускіх прадпрыемствах, абсталяваных, што называецца, па апошняму слову тэхнікі. І магу сказаць, што Мазырскі завод прэтэндуе тут, калі не на ролю лідэра, дык на аднаго з іх, безумоўна. Увесь працэс атрымання кармавога бялка — ад падачы сыравіны і да пагрузкі гатовай прадукцыі ў вагоны — цалкам аўтаматызаваны. Скажам, цэх сепарацыі і выпаркі, адзін з асноўных у тэхналагічным ланцугу, кіруецца з пульту, за якім стаіць толькі адзін аператар.

Зразумела, такой сучаснай вытворчасці патрэбны і кадры адпаведнай кваліфікацыі, якіх у Мазыры, безумоўна, быць не магло. Таму на новы завод былі запрошаны спецыялісты з Наваполацка і іншых аналагічных па профілю прадпрыемстваў краіны — усяго каля пяцідзсяці чалавек. Яны ўзначалілі галоўныя службы, цэхі і ўчасткі завода. Рабочыя месцы аператараў і іншых спецыялістаў заняла мясцовая моладзь, якая пажадала аваладаць новымі для горада прафесіямі. Мазырскія юнакі і дзяўчаты яшчэ да пуску першага комплексу за кошт прадпрыемства прайшлі адпаведную падрыхтоўку на Наваполацкім заводзе. Дапамаглі і спецыялісты фірм краін-партнёраў, якія паставілі ў Мазыр сваё абсталяванне. Яны не ў меншай ступені былі зацікаўлены ў паспяховым і хутчэйшым ажыццяўленні гэтага праекта. Брацкія краіны — члены Савета Эканамічнай Узаемадапамогі ў адпаведнасці з дагаворанасцю атрымліваюць цяпер з Мазыра каштоўны кармавы бялок, што дало ім магчымасць скараціць імпорт гэтага прадукту з капіталістычных краін.

Словам, мазырскі праект можа служыць прыкладам плённага навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва. «Нацыянальныя задачы, — сказаў М. С. Гарбачоў на сустрэчы з кіраўнікамі дэлегацый-удзельнікаў 41-га (нечарчовага) пасяджэння сесіі СЭУ, — вырашаюцца і хутчэй і эфектыўней, калі ўлічваюцца магчымасці і мэты ўсёй садружнасці, калі ёсць апора на наш агульны патэнцыял».

І, завяршаючы расказ пра Мазырскі завод, некалькі слоў скажам яшчэ пра адзін каштоўны прадукт, які выпускаецца тут. Праўда, колькасць яго вымяраецца не тонамі, а ўсяго толькі кілаграмамі, але ён таксама не мае патрэбы ў рэкламе і на сусветным рынку раскупляецца ў момант. Гэта прамысловы жэньшэнь, які вырабляецца саштаму натуральнага караня шляхам нашчавання яго біямасы. Штам культуры жэньшэня мазырскія спецыялісты атрымліваюць з Усесаюзнага навукова-даследчага інстытута біятэхнікі, дзе і распрацавана гэтая тэхналогія.

Палескі жэньшэнь выкарыстоўвае парфумная прамысловасць, а таксама харчовае — у якасці невялікіх дабавак у танізуючыя напіткі. Экстракты прэпаратаў зраз праходзяць медыцынскую праверку для выкарыстання ў лячэбнай практыцы.

Ігар ГЕРМЯНЧУК.

СЛЕД НА ЗЯМЛІ

Незвычайна прайшлі заняты ў Слабодскай сярэдняй школе Шаркоўшчынскага раёна Віцебскай вобласці, на радзіме вядомага садавода-селекцыянера Івана Сікоры. Тут ва ўсіх класах праведзены ўрокі, прысвечаныя яго стогадоваму юбілею.

Восенню заглядаюць у школьныя вокны з цяжкіх ад багатага ўраджая галін буйныя яблыкі. «Памяць Сікоры» на-

зываецца сорт. Жыхары гэтага краю добра ведаюць гісторыю вывядзення, іх вартасці, ва ўсіх падрабязнасцях могуць пазнаёміць з бягучай свайго слаўтага земляка.

І. Сікора нарадзіўся ў канцы мінулага стагоддзя ў беднай сялянскай сям'і. Самы малодшы з сямі братоў і сясцёр пераняў ад бацькоў мудрую сялянскую навуку земляробства. І нават атрымаўшы настаўніцкую адука-

цыю, на ўсё сваё жыццё застаўся верным прызначэнню.

Звыш шасці тысяч самых разнастайных відаў плодовых дрэў і кустоў, ягад, агародніны, арэхаў і кветак сабраў, вырабываў, акліматызаваў і вывеў у сваім садзе таленавіты селекцыянер. Цяпер сад Сікоры, які даглядае яго сын Віктар Іванавіч, з'яўляецца апорным пунктам Беларускага навукова-даследчага інстытута бульбаводства і плодаагародніцтва.

КАВАЛЬ. ДЭПУТАТ. ДЭЛЕГАТ

ПАРТЫЙНАГА З'ЕЗДА

ЧАЛАВЕК З ГАРАЧАГА ЦЭХА

Да нашай размовы з кавалём Мінскага аўтазавода Яўгенам Шуляком я мог паназіраць за працай гэтага вялікага майстра сваёй справы. З боку ўсё проста і нават прыгожа: чырвоны метал, феерверк іскры. У цэху грукат молатаў і штамплаў, гарачыня ад газавых печаў, у якіх разграваная загатоўкі. Пасля дзесяці год работы ў такім гарачым цэху савецкі рабочы мае права на дзесяць год раней звычайнага ўзросту (60 год) выходзіць на пенсію. Большасць так і робяць: выпрацаваўшы ў кузні неабходны стаж, пераводзяцца затым на больш лёгкую работу. Яўген Шуляк стаіць каля молата ўжо дваццаць год. Адкуль падобнае пастаянства? І дзеля чаго яно?

З такіх пытанняў пачалася наша гутарка ў трохпакаёвай кватэры рабочага, куды ён запрасіў мяне пасля змены.

— З аднаго боку, любоў да сваёй прафесіі, прывычка, з другога — неабходнасць, пачуццё абавязку, — адказвае мой субяседнік. — Для мяне важна адчуванне значнасці сваёй работы, павага калег... Пакуль магу, буду там, дзе больш цяжка, куды нехта іншы, магчыма, і не вельмі імкнецца. Месцаў на заводзе, дзе можна працаваць з меншым фізічным напружаннем, зарабляючы не горш за каваля, няма...

— Чаму вы выбралі ў жыцці менавіта гэтую прафесію?

— Не я выбіраў, прафесія выбрала мяне. У час вайны з гітлераўскім фашызмам нам, падлеткам, давалося замяняць дарослых у сялянскай працы. У тыя гады я пачынаў кавалём. Пазней, калі прыйшоў працаваць на аўтазавод, мне прапанавалі работу ў кавальскім цэху.

— Не шкадуеце, што згадзіліся?

— Спачатку было. Працаваў падручным, прыглядаўся, прымерваўся. Не ўсё адразу ладзілася. І вось аднойчы прыйшоў мой час. У цэху патрэбны быў каваль да лёгкага скораснага молата. На ім выконваюць вельмі складаныя пакоўкі — майстэрства трэба вялікае. Некаторыя спрабавалі — не атрымлівалася. Вырасшы я паспрабаваць... З таго часу і працыю на гэтым месцы.

— Сёння на ўчастку няма кавалёў, якія Шуляка называюць сваім настаўнікам. Якія прычыны вашай рабочай педагогікі?

— Асабісты прыклад. Тлумачу вучню, паказваю. Трэба адчуваць метал, яго структуру, механічныя ўласцівасці, сілу ўдара рэгуляваць, тэмпературу. Стараюся таксама прывіць малодму чалавеку і здаровае жыццёвыя прыныцы, пераканаць сваіх вучняў у галоўным. Чалавек павінен перажываць не толькі за сябе, але і за сваіх калег, брыгаду, калектыў. Словам, за тых, хто працуе побач.

(Рабочае майстэрства Яўгена Шуляка, яго высокія працоўныя

паказчыкі па заслугах ацэнены. Каваль удастоены звання Героя Сацыялістычнай Працы, мае некалькі ўрадавых узнагарод. За ўкараненне прагрэсіўных прыёмаў працы ён стаў лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі БССР. А жыхары Заводскага раёна Мінска выбралі Яўгена Шуляка сваім дэпутатам у Вярхоўны Савет СССР).

— Як удаецца спалучаць напружаную работу на заводзе з выкананнем грамадскіх абавязкаў?

— Дапамагае вопыт грамадскай і партыйнай работы, набыты раней. Я ж выбіраўся членам заводскага прафсаюзнага камітэта, членам раённага і гарадскога камітэта партыі. Ніколі не займаюся грамадскай дзейнасцю на шкоду асноўнай працы.

(Жонка Яўгена Шуляка Марыя і сын Аляксандр працуюць на аўтазаводзе. Марыя — маляр. Аляксандр нядаўна скончыў прафесійнае вучылішча і стаў слесарам. Дачка, студэнтка інстытута фізікультуры Жанна, захапляецца лыжным спортам. Яна ўжо майстар спорту па лыжах. Думае стаць трэнерам).

— Ці часта сям'я збіраецца разам?

— Заўсёды, калі супадаюць графікі работы. Нам у гэтым дапамагаюць. Па выходных днях любім выязджаць на лыжныя прагулкі, летам — на вэлабія. У кіно, тэатры стараемся разам хадзіць у кожны з такіх дзён. Кнігі чытаюць усе. Тут густы не супадаюць. Я аддаю перавагу белетрыстыцы, гістарычнай, мемуарнай літаратуры. Дзеці — прыгодніцай, любяць дэтэктывы. Жончы падбаецца руская класіка.

— Вы, ваша сям'я шчаслівыя?

— Так, калі пад шчасцем разумець асабісты дабрабыт, упэўненасць у будучыні, дастаток у сям'і. Але ніколі не бываю да канца задаволены сабой, калі адчуваю, што магу зрабіць для людзей больш, чым раблю...

— Якія якасці ў чалавеку вы цэніце вышэй за ўсё?

— Актыўную пазіцыю ў жыцці, працавітасць, спагадлівасць. Не цяплюць бесклапотнасць і бяздумнасць. Калі бачу абыякавасць у чалавеку да іншых, мне нават настроіцца на размову з ім цяжка. Хоць разумею, што менавіта з такім чалавекам варта пагутарыць, паспрабаваць абудзіць яго сумленне, актыўнасць...

— Вашы далейшыя жыццёвыя планы?

— З молатам рана ці позна давядзецца расставіцца, узрост дае знаць аб сабе. Але з кузні развітацца не думаю. Відаць, стану майстрам цэха, гэтую пасаду прапаноўвалі ўжо не раз. Тады больш змагу займацца з моладдзю, а гэта мне падабаецца.

Вячаслаў ХАДАСОЎСКІ.

З усіх канцоў Савецкага Саюза прыязджаюць юнакі вучыцца ў Мінскае авіяцыйна-тэхнічнае вучылішча. Маладыя людзі набываюць тут спецыяльнасць тэхніка па абслугоўванню авіяпрыбораў і радыёабсталявання.

НА ЗДЫМКАХ: пасля заканчэння заняткаў; авіятэхнік Ю. РАБАЎ праводзіць вучобу з курсантамі А. ЗАВЕРТКІНЫМ і С. ЛУК'ЯНАВЫМ.

Фота Ю. ЗАХАРАВА.

АНТИКОММУНИЗМ — И ПОЛИТИКА, И ИДЕОЛОГИЯ...

Антикоммунизм — политика и идеология империализма, основное содержание которых составляют клевета на социалистический строй, фальсификация целей коммунистических и рабочих партий, учения марксизма-ленинизма. Ориентированный на дискредитацию и дестабилизацию главных сил общественного прогресса — реального социализма, международного коммунистического, рабочего и национально-освободительного движения, он берет под прицел все антиимпериалистические и иные демократические движения, в том числе сторонников мира, все прогрессивные силы планеты.

ФУНКЦИИ И РАЗНОВИДНОСТИ

Основное содержание антикоммунизма определяют главные его функции: антисоветизм и антимарксизм. Поскольку ведущей силой реального социализма является Советский Союз, то упор делается на антисоветизм, выступающий как направление политики империалистических государств и важная линия буржуазной пропаганды.

Антикоммунизм — это не просто отрицание коммунизма. Не сводится он и только к противодействию социалистической идеологии и политике. Это прежде всего сознательно осуществляемая стратегия и тактика империалистических государств и буржуазных политических партий по отношению к странам реального социализма, к коммунистическим и рабочим партиям, к национально-освободительному движению.

Охватывающий сферы политики, идеологии, социальной психологии, общественного сознания и «массовой культуры», антикоммунизм к тому же — важный структурный элемент политической и идеологической надстройки капиталистического общества. В зависимости от социально-классовой принадлежности он имеет различные модификации, типы. Основным, ведущим из них выступает антикоммунизм, выражающий интересы государственно-монополистической буржуазии. В отличие от него антикоммунизм, выражающий интересы немонополистической, прежде всего мелкой буржуазии, или так называемый либерально-реформистский антикоммунизм, — не столь последовательный и бескомпромиссный. Он отражает двойственность социального положе-

ния мелкой буржуазии, колеблющейся между крупной буржуазией и рабочим классом.

Антикоммунизм, внедряемый империализмом при помощи разнообразных средств в ряды рабочего класса, трудящихся масс, который проявляется главным образом в виде расхожих штампов, стереотипов, предрассудков, именуется антикоммунизмом обыденного сознания. Противоречивый объективным интересам трудящихся, он, в силу закона исторического развития, сущности которого К. Маркс и Ф. Энгельс видели в том, что в каждую данную эпоху господствуют мысли господствующего класса, он не сразу и не всегда распознается ими как чуждая идеология. И потому буржуазная пропаганда активно и сознательно стремится внести и закрепить в сознании масс всевозможные антикоммунистические мифы, иллюзии и предрассудки, соответствующие интересам монополий.

НА РАЗНЫХ УРОВНЯХ ОБЩЕСТВЕННОГО СОЗНАНИЯ

Антикоммунизм проявляется на различных уровнях общественного сознания и в форме, так сказать, теоретической, наукообразной, и в форме обыденного сознания. Вкусы, интересы, психологические особенности каждого человека — в том и другом случае находят под воздействием манипуляций пропагандистов антикоммунизма.

Марксизм объявляется опасным заблуждением и отбрасывается с порога. Коммунистическое движение приравнивается к заговорам и терроризму. Коммунисты же объявляются врагами общества и цивилизации, насильниками и узурпаторами, в борьбе с которыми все средства хороши («самый лучший красный — это мертвый»). Такой идейный багаж антикоммунизма ныне не только широко распространен на Западе, но даже взят на вооружение в качестве государственной политики рядом ведущих капиталистических государств. Его пропаганда активно ведется, к примеру, среди слоев населения, отличающихся политической неосведомленностью.

На более осведомленных и политически развитых, прежде всего интеллигенцию, нацелена иная разновидность антикоммунизма. Ее сторонники, отмечая некоторые заслуги Маркса и отде-

льные достижения реального социализма, подвергают грубой фальсификации и марксизм в целом, и социализм как общественный строй.

Антикоммунизм, связанный с деятельностью различных религиозных организаций и течений, стремящихся превратить убеждения и чувства верующих в инструмент борьбы с социализмом, получил название клерикального.

Милитаристским — стали называть антикоммунизм, поставивший своей целью военное решение исторического спора между социализмом и капитализмом. Он представляет реальную опасность миру и жизни на земле: разделяющая его ультрареакционная, связанная с военно-промышленным комплексом группировка монополистической буржуазии фактически отрицает возможность длительного мирного сосуществования государств, принадлежащих к различным общественно-политическим системам. Сторонники милитаристского антикоммунизма стремятся свести идеологическую борьбу к психологической войне, к системе идеологических диверсий.

Есть и другие разновидности антикоммунизма.

КТО ВЫРАБАТЫВАЕТ ИДЕИ!

Ныне на Западе функционирует внушительная сеть всякого рода фондов, институтов, специальных кафедр университетов, — «мозговых центров», специализирующихся на выработке антикоммунистических идей и концепций. Среди них, к примеру, «Совет по международным отношениям». Основанный еще в 1918 году, он играет ведущую роль в выработке внешнеполитического курса США. Совет, например, принял непосредственное участие в разработке политики «холодной войны», выступил инициатором «плана Маршалла», создания НАТО, политики «сдерживания коммунизма» и т. п. В наше время — в разработке основ внешнеполитической стратегии США на 80-е — 90-е годы в духе «силового противоборства».

С правым крылом республиканской партии связан «Комитет по существующей опасности», оказывающий влияние на формирование внешней политики США. Созданный для противодействия заключению Договора ОСВ-2, он и сегодня наиболее активно отстаивает политику милитаризма.

Сходные задачи у «Совета американской безопасности». Его «крело» — пропаганда наращивания военных расходов: на деньги Совета создавались телевизионные передачи типа «Как выжить в случае ядерной войны» и отвергающий идею переговоров об ограничении вооружений фильм «Синдром ОСВ». Аналогична позиция и у «Коалиции за мир с позиции силы», и у совета попечителей «Фонда наследия», созданного более десяти лет назад усилиями ультраконсервативных организаций.

Широко известен и основанный в 1919 году при Стэнфордском университете Гуверовский институт войны, мира и революции. Ежегодно публикуемые им десятки работ оказывают заметное воздействие на формирование политики США. К примеру, выпущенное Гуверовским институтом комплексное исследование «Соединенные Штаты в 80-х годах» было задумано и выполнено как руководство для президента в проведении консервативной политики. Перечень подобных американских организаций можно было бы продолжить.

...И КТО ПЛАТИТ!

Кто финансирует деятельность этих центров, институтов, организаций? Можно привести длинный список корпораций, среди которых «Дженерал Моторс», «Форд Моторс», ИБМ, «Кока-Кола компани»...

К примеру, «Совет по международным отношениям» финансируется фондами Форда, Рокфеллера и Карнеги. «Фонд наследия» — многими консервативными организациями и частными лицами. «Центр стратегических исследований» — корпорациями «Экссон», «Вестингауз электрик».

Координации антикоммунистических акций ведущих капиталистических государств в глобальном масштабе способствуют международные организации монополистического капитала. Такие, к примеру, как Трехсторонняя комиссия. В ее составе представители деловых кругов, государственных и общественных деятели США, Японии и Западной Европы.

Сергей ПОПОВ,
доктор философских наук,
профессор.
(АПН).

НА ПРОСТОРАХ РОДИНЫ

Сорок лет назад соединили свои судьбы сын смоленского колхозника Михаил Новиков и дочь французского шахтера Альфреда Войтас. Михаил и Альфреда впервые встретились в 1944 году в доме шахтера Гастона Войтаса, где французские коммунисты укрывали от гестаповцев раненого русского партизана Мишу Новикова. Шестнадцатилетняя Альфреда перевязывала ему раны, приносила еду. Так началась любовь.

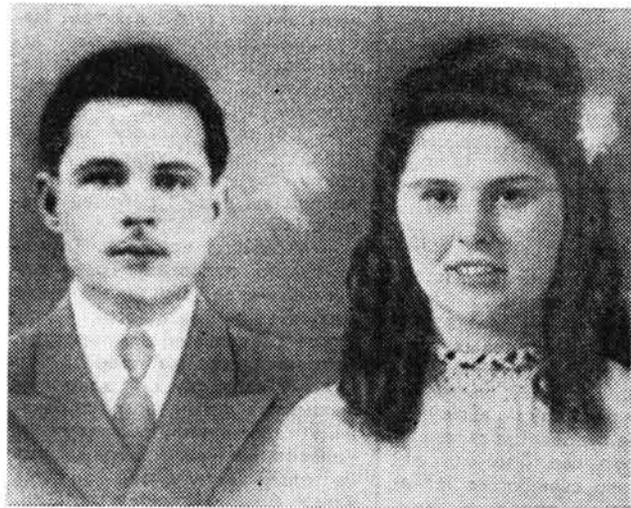
Вскоре Михаила перевезли в другое место, и он даже не смог проститься с Альфредой. И лишь после последних залпов войны, в 1945 году, они снова встретились, теперь уже навсегда. Вскоре молодая семья уехала в Советский Союз. Жили вначале у родителей Михаила в Рославльском районе Смоленской области. Через два года перебрались в город Рославль, где живут и поныне.

Супруги Новиковы вырастили пятерых детей: трёх дочерей и двоих сыновей. Теперь у них восемь внуков. Несколько раз Альфреда вместе с детьми ездила к своим родственникам во Францию. До ухода на пенсию она работала на фабрике. Михаил Новиков сейчас тоже пенсионер.

В. ЧУМАКОВ.

НА СНИМКАХ: Альфреда ВОЙТАС и Михаил НОВИКОВ сегодня и сорок лет назад.

Фото и фоторепродукция автора.

РЕЛИГИЯ В СССР

ВАЙРА БИТЕНЕ — ЖЕНЩИНА-ПАСТОР

В Латвии — союзной советской республике в Прибалтике среди верующих преобладают приверженцы лютеранства. Во всех сторонах жизни евангелическо-лютеранской церкви Латвии наравне с мужчинами участвуют и женщины-теологи.

Вайра Битене — пастор церкви в Саулкрасты (пригороде Риги — столицы Латвии), красивая 44-летняя женщина. Она поступила в Рижскую лютеранскую семинарию в 1969 году. Изучала основы теологических дисциплин, философию, этику, психологию, а также историю СССР и Конституцию Латвийской ССР. После окончания семинарии Битене стала одной из первых в истории евангелическо-лютеранской церкви Латвии пасторов-женщин. Раньше эта профессия считалась исключительно мужской.

— Я беседую с верующими не только на религиозные темы, но и о различных волнующих их вопросах: угроза всеобщему миру, проблемы одинокой старости, взаимоотношения родителей и детей, — говорит Вайра Битене.

Душевная чуткость, повышенная эмоциональность, умение выразить свои чувства в высшей степени присущи Вайре Битене. Несколько лет назад она по приглашению знакомого пастора ездила в ФРГ. В течение месяца не раз выступала с проповедями в различных западногерманских городах. И везде слушатели были искренне тронуты ее горячими, идущими от сердца словами, на-

столько убедительно говорила она об опасности равнодушия, потребительского отношения к жизни, о настоятельной необходимости постоянной духовной работы над собой.

Сегодня всех людей — и верующих, и неверующих — волнует ядерная опасность, нависшая над планетой. Озабоченность судьбами человечества, стремление во что бы то ни стало предотвратить всемирную катастрофу особенно ярко проявились во время празднования 40-летия Победы над фашизмом. Во всех храмах Латвии прошло специальное богослужение, посвященное этому событию. Обращаясь к прихожанам с церковной кафедрой, Вайра Битене говорила:

«Многие из вас помнят, как были разрушены фашистами наши города, выжжены поля, а многие деревни сравнены с землей. Теперь вы нигде не увидите руин, пепелищ, бомбовых воронок. Восстановлены все разрушенные материальные ценности, но сколько еще незаживающих ран в душах людей! Сколько матерей, которые не могут даже поплакать на могиле сына, потому что не знают, где он похоронен! Сколько непоправимо искалеченных судеб!

Я уверена: нет такой цены, которой нельзя было бы заплатить за мир. Взаимопонимание, сотрудничество, активное противостояние злу — вот к чему должны стремиться все люди нашей планеты».

Ольга БАЙ.

MIKHAIL KOVALEV

APPOINTED CHAIRMAN OF THE COUNCIL OF MINISTERS OF THE BYELORUSSIAN SSR

Mikhail Vassilyevich Kovalev was born in 1925. He is Byelorussian. He joined the Communist Party of the Soviet Union in 1962. In 1954 he graduated from the Leningrad Mining Institute with the diploma of a mining construction engineer.

In 1943 M. V. Kovalev was called up and took part in military actions against fascist invaders.

From 1948 he worked as grinding machine operator at the Minsk motor repairing plant, then, after graduating from the Institute, as foreman, work superintendent, chief of construction administration, manager of a trust in construction organizations of Minsk and Soligorsk. In 1966 he was appointed deputy Minister of Construction of the Byelorussian SSR. From 1967 M. V. Kovalev during ten years was the Chairman of the Executive Committee (mayor) of Minsk City Council of Peoples' Deputies, and from 1977 he was the First Vice-Chairman of the State Planning Committee of the Byelorussian SSR. In 1978 he was appointed the Vice-Chairman of the Council of Ministers of the Byelorussian SSR.

From 1983 M. V. Kovalev was the First Vice-Chairman of the Council of Ministers of the Byelorussian SSR.

M. V. Kovalev is a member of the Bureau of the Central Committee of the Communist Party of Byelorussia, deputy of the Supreme Soviet of the USSR. He was awarded the Order of Lenin, orders of the October Revolution, of the Great Patriotic War, first grade, of the Red Banner of Labour, of the Red Star, of the Badge of Honour, thirteen medals. He is Honoured Builder of the Byelorussian SSR.

Which is more solid, water or steel? This question is not as naive as it may seem at first glance. At any rate, scientists at the Physical Engineering Institute of the Byelorussian Academy of Sciences have designed a pioneering installation suitable for industrial use, in which a steel workpiece is pressed into shape by ordinary water.

If there is anything remarkable about the outward appearance of the installation designed by Byelorussian scientists and engineers it is the thickwalled steel cylinder vertically poised over it. It has modest dimensions and its maintenance is not too complicated. The push of one button slides the container with a matrix moulding the workpiece into a required shape out of the machine like a desk drawer. Another button moves the container with a flat steel sheet on top back inside. A third button causes a thud, and all the subsequent operations are put in reverse. In place of flat sheet, the container pushes out a part which looks like a knight's helmet with an even round hole without fins to mar its smoothness at its side, with «dewdrops» of water on its surface.

Deputy chief of the laboratory Candidate of Technical Sciences Anatoly Skripnichenko elaborated on the process.

«In some ways, our installation is like an air gun. It has special chambers which accumulate compressed air. The 'bullet' or the shock head is at this point in the process on top of the vertical cylinder. After this, the chambers are instantly 'unloaded' into a little space above the head, making it rush down at a tremendous speed. At the end of the stroke, the head hits a 'sandwich' consisting of the matrix, the steel sheet and the coating layer of water. As the pressure is enormous, the water is, for a moment, harder than steel. When it is in this state, not only can it impart the shape of the matrix to the workpiece, but it can also punch holes in the steel. The air comes from the factory's compressed air mains, which makes it suitable for any plant».

When fifteen years ago, the laboratory led by Viktor Chachin began designing methods of pulse moulding, these methods were a blank spot on the map of science and technology. The laboratory staff had to create a

technology to make pressing equipment as simple as possible. This simplification was required by modern industries with their vast range of products and rapid changes in production setups. This hydroshock method of stamping engineering parts designed at the Institute of Physical Engineering of the Byelorussian Academy of Sciences, fit the bill perfectly.

«As you see, we have used only one half of the traditional mould», says Academician Viktor Chachin of the Byelorussian Academy of Sciences. «This means that the expenditure on the manufacture of the stamping tools has dropped to one-half or even one-third of what they used to be. What is more, the matrix can, in some cases, be made out of composition materials instead of high-cost alloyed steel. The manufacture of our presses requires as little as one-fifth to one-seventh of metal, as in the manufacture of traditional equipment in the same class. They take up only a fraction of space and use much less electricity».

I should add that the new presses have expanded the industries' possibilities. At the institute we were shown a section of the pipe with several parts of its wall thicker and the diameter half as large as from the original size. It is impossible to produce this kind of part on a conventional press. The hydro-shock stamping considerably simplifies the manufacture of parts with elaborate shapes, especially made of extra strong materials. The equipment designed by Byelorussian scientists can operate automatically and in future will have a robot attached.

In one of the installations the scientists replaced water with polyurethane. In certain conditions this rubber-like substance can also be «stronger» than steel. It has certain advantages over water, it makes the installation both lighter and simpler. There is nothing like this anywhere in the world. It has been patented in the United States, Japan and Britain and has been awarded a gold medal at the International Exhibition in Brno, Czechoslovakia. Several agreements have been concluded to sell the presses to Sweden and Italy.

The new equipment is already being used in some industries in this country, saving them millions of roubles.

Vladimir BIBIKOV

DEVELOPMENT OF LINGUISTICS

The scientists of the Institute of Linguistics of the Byelorussian Academy of Sciences and of the Gomel State University completed their work on compiling vocabularies of Janka Kupala and Jakub Kolas, national poets and classics of the Byelorussian literature.

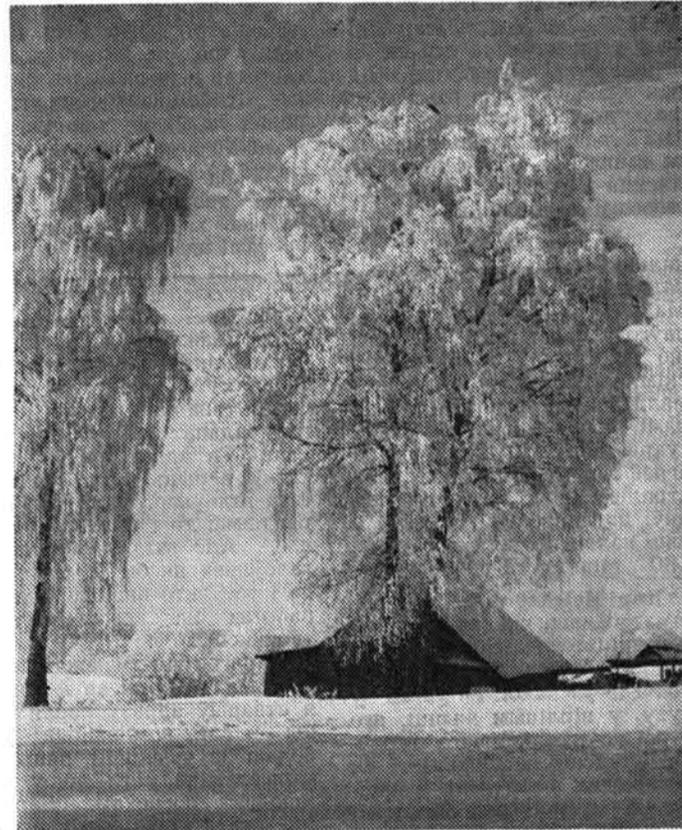
'This is but a small fraction of academic studies of the Byelorussian language undertaken by our scientists', said Arkady Zhuravskiy, Corresponding Member of the Byelorussian Academy of Sciences, member of the Commission on Slavonic Languages of the International Committee of Slavists, Director of the Institute for Linguistics. 'For the first time in our national history we have compiled a 5-volume Lexical Atlas of the Byelorussian Language. Each volume includes over 300 maps showing lexical differences in various regions. The most comprehensive in the last quarter of the century Grammar of the Byelorussian Language and about a dozen scientific studies and books for popular reading were published in the Republic last year. The work on the Historical Dictionary of the Byelorussian Language began over 20 years ago and it is supposed to be finished by the end of the century', continued A. Zhuravskiy. 'The material for the research is so extensive that hundred our research workers needed.

13 years to study literary texts and to compile one million cards. One can have an idea of the scope of the work done by the fact that this year the 8th volume of the dictionary containing words beginning with B (the third letter in the Byelorussian alphabet) was published. This means that more than 30 volumes are yet to follow.

There exists an erroneous opinion in the West that the Russian language prevails in Byelorussia. The facts prove the opposite. Local TV and radio programmes are broadcasted in Byelorussian. The majority of political and literary magazines are also published in Byelorussian. The Janka Kupala Academic Drama Theatre and a number of other drama and musical theatres perform in Byelorussian.

Last year the Republic's publishing houses published 380 books in Byelorussian of total circulation of 6 million copies. Large circulations have books by Byelorussian classical and modern authors. 20 doctors of science and 150 candidates of science work today in the field of Byelorussian philology.

As to the wide use of the Russian language in Byelorussia', said A. Zhuravskiy in conclusion 'this language was voluntarily accepted by all Soviet people as a means of international communication».

Winter landscape.

Photo by K. LIPEN.

FOR THE INTERNATIONAL YEAR OF PEACE

On December 19 the Commission of the Byelorussian SSR for the Observance of the Year of the United Nations and the International Year of Peace held its meeting in Minsk.

A. E. Gurinovich, deputy Chairman of the Commission, Minister of Foreign Affairs of the Byelorussian SSR reported on the results of the Year of the United Nations observance in the Republic. He said that the observance of the Year of the United Nations has widened the knowledge of the Republic's population of the United Nations' activity and of the participation of the Byelorussian SSR in its work.

United Nations publications as well as books, articles, posters and photographs published in the Byelorussian SSR on the history of the United Nations, its goals, principles, its structure and the role it plays in the modern world were exhibited in many cities.

Wide participation of the working people in the activities promoted further mobilization of their efforts aimed at the elimination of the military threat, the prevention of arms race in the outer space and curbing it on the Earth, at the consolidation of peace and security of nations.

A. E. Gurinovich stressed that the observance of the Year of the United Nations in the Republic is another proof that the Soviet people are striving for greater effectiveness of this international organization as an important instrument of peace.

The Commission approved the programme of the observance of the International Year of Peace in the Byelorussian SSR in 1986. The programme had been introduced by V. A. Mikulich, Chairman of the Commission, deputy Chairman of the Presidium of the Supreme Soviet of the Byelorussian SSR.

TRIBUTE TO HEROES

Mikhail SAVITSKY, People's Artist of the USSR, Member of the USSR Academy of Arts

Like other people of my generation who survived the war, I feel uneasy remembering those of my peers who did not live to see the Victory.

For years, I have been nursing the dream of painting a picture that would pay tribute to my comrades-in-arms, the defenders of Sevastopol. That which I have finished at long last is an important milestone in my life. In the picture, my heroes, the few survivors of the fierce and unequal battle, swear an oath to fight their way to Berlin. Another of my recently comp-

leted canvases is a tribute to the heroic exploit of Leonid Lorchenko, a Byelorussian lad who used his last grenade to blow up the nazi soldiers who surrounded him, even though it cost him his own life. This picture is one in a series dedicated to the Byelorussian people's struggle against the fascist invaders.

In summer, I moved into a new studio where I now work with my five pupils. We spend much time together, talking about the arts and our plans. All five, age-wise, could have been my sons. There are things that we find equally disturbing. These are things far removed from art, such as the insane stockpiling of armaments which might

now find their way into outer space, too. Of course, we had been looking forward to the Geneva summit. Even though it didn't meet all our expectations, seeing as how the American side was not ready to resolve the key disarmament problems, we all regard the summit as the most memorable event of 1985.

My colleagues and I have great plans. In the coming year I am going to complete my picture «In the Early Hours of October 25», about the first night of the October Revolution and the first steps of the workers' and peasants' government headed by Lenin, whose earliest decree defined war as «the gravest crime against humanity».

ІМЯ, ВЯДОМАЕ ЁСЯМУ СВЕТУ

БАЛЕТНЫ ТЭАТР
ІГАРА МАІСЕЕВА

21 студзеня споўнілася 80 год Ігару Маісееву, выдатнаму балетмайстру, мастацкаму кіраўніку сусветна вядомага Дзяржаўнага ансамбля народнага танца СССР, лаўрэату Ленінскай і Дзяржаўных прэмій.

Ігар Маісееў стварыў балетны тэатр, роўнага якому не было і няма. Менавіта не ансамбль народнага танца, а балетны тэатр, у якім гарманічна спалучаюцца сюжэт, музыка, жывапіс, пластыка, рытм — унутраны і знешні, тое, што Станіслаўскі называў «рытма-тэмам». І ўсё гэта Маісееў паставіў на глебу народнага танца, напоўніў яго новым сэнсам і вярнуў народу, які яго некалі стварыў.

Творчасць Маісеева ніколі не стаяла на месцы, яна заўсёды ўзнімалася на больш высокую ступень, рабілася больш глыбокай і сталай, заўсёды была адзначана бясконай фантазіяй таленавітага мастака.

Скончыўшы балетную школу Вялікага тэатра, Ігар Маісееў танцаваў на яго сцэне, потым ставіў спектаклі, аднак знайшоў сваю стыхію ў фальклоры, стварыўшы ў 1937 годзе ансамбль народнага танца, які і па сёння з'яўляецца і сэнсам, і страцю, і зместам яго жыцця.

— Пачыналі мы з некалькіх нумароў і з трыццаці чалавек, — успамінае Ігар Маісееў. — Помню, як пасля паўгода рэпетыцый упершыню выступілі ў Маскве з рускім, украінскім, беларускім, магдаўскім і грузінскім танцамі. Сёння ў нашым рэпертуары каля 350 танцаў, харэаграфічных кампазіцый і тэатралізаваных прадстаўленняў, аднаактовых балетаў, а наш калектыў налічвае цяпер 180 танцоўраў і музыкантаў.

Ігар Маісееў — чалавек шматгранны, які вечна шукае ў жыцці тое, што можна ўвасобіць у танец. Яго ніколі не ўбачыш у спакоі: ён увесь у руху, у вірлівым жыцці, яго душа поўная творчага гарэня. Страсны падарожнік, ён у зносінах з людзьмі, з прыродай, мастацтвам, бытам і звычаямі розных краін чэрпае тое, што ажыццяўляе потым у сваім мастацтве. І тут мала быць выдатным харэаграфам, трэба быць і жывапісцам, і музыкантам, і паэтам, і гісторыкам, і этнографам, і драматургам, і вядома ж, танцорам.

...Каторы раз я прыходжу ў рэзідэнцыю Дзяржаўнага ансамбля народнага танца СССР, размешчаную ў цэнтры Масквы. Цяпер тут, як і раней, працуюць да сёмага поту: ідзе рэпетыцыя новай юбілейнай праграмы. Рухі танцоўраў грацыёзныя і лёгкія, імкліва развіваецца сюжэт. Але зноў і зноў паўтараюцца адны і тыя ж фрагменты спектакля. А сам Маісееў не стамляецца тлумачыць, які і чаму трэба зрабіць той ці іншы рух, якім зместам яго напоўніць, паказвае тыя ці іншыя па...

— Размова ж ідзе не аб танцавальнай ілюстрацыі сюжэта, хоць нават танец, не кажу ўжо аб цэлым балете, мае фэбулу, — гаворыць Ігар Маісееў. — Я бачу сваю задачу ў тым, каб рухам выказаць думку, эмоцыю, ідэю. Але галоўнае ў танцы — унутраны сцэнарый, адчуванне асобых чалавечых вобразаў, характараў, уласцівых таму ці іншаму народу...

Ігар Маісееў расказвае, што новая праграма — гэта

па сутнасці аднаактовы балет «Вечар у таверне», у якім паказваецца жыццё адной са слаўных лаціна-амерыканскіх тавернаў, хутчэй за ўсё аргенцінскай, таму што танцоўць там танга. Розныя танга — і дэкаратыўнае, што дэманструе прыгажосць пластыкі чалавечага цела, і эмацыянальнае, і драматычнае, словам, якія прадстаўляюць усе аспекты гэтага нацыянальнага танца, напоўненага яркімі і рознымі характарамі. У таверну прыходзіць мясцовая моладзь патанцаваць і пагаварыць, прыходзяць турысты палюбавацца экзотыкай, а часам далучыцца да танца...

— Што ж вас прыцягнула менавіта ў гэтым сюжэце?

— Гэты сюжэт даўно запаў мне ў душу. Чаму? Калі мы ездзім з гастролімі па розных краінах, то глядзім, пераймаем усё новае, незвычайнае, асабліва яркае, вострае — тое, што нам мала знаёма, больш таго, сацыяльна непрывычна. У «Таверне...» галоўнае — своеасаблівае атмасфера. Вось прыклад: сярод яе герояў хлопец-гангстэр і прыгожая дзяўчына. Яго баіцца ўся акруга, а перад ёю ён як хлапчук, яна ж адчувае сябе ўладаркай...

— За вашымі плячамі вялікае творчае жыццё. Натуральна, хоццацца ведаць, што вы самі адзначылі б у ім асоба? Якія работы вам прынеслі найбольшае творчае задавальненне?

— Скажу не задумваючыся: апошняя работа кожнаму творчому чалавеку ўяўляецца самай значнай. І гэта зусім натуральна: калі мастак творыць, ён аддае сабе без астатку, верыць, што сёння — гэта галоўнае. Калі такой веры няма, то і вынікаў не будзе. Але гэта «сённяшняе галоўнае» як бы ўбірае ў сябе і тое, што было ў лепшых работах на розных этапах творчасці...

Дарагая мне, скажам, кампазіцыя «Партызаны», якую я стварыў адразу пасля вайны — гэта кампазіцыя ўжо больш за трыццаць пяць год карыстаецца ў глядачоў няўменным поспехам. Дарагія мне сюіта старадаўніх рускіх танцаў, якіх у ёй мноства і дзе адлюстраваны карэнныя рысы рускага характару, а таксама карціні мінулага — «Гарадская кадрыля» ці апошняя работа — «Задзірыстыя частушкі». Дарагія экзатычныя «Арагонская хота», аргенцінскі танец пастухоў «Гауча», «Іспанская балада» на сюжэт слаўтай «Кармэн», венесуэльскі танец «Харопа» і многае, многае іншае...

Я пытаюся ў Ігара Маісеева аб тым, што хвалюе многіх: ці ёсць у яго паслядоўнікі, прадаўжальнікі яго справы.

— Азірнешся навокал і бачыш: праблема гэта не простая. Нас, майстроў, часта папракаюць, што мы «не падрыхтавалі, не выхавалі...» Але ж чалавек з індывідуальнымі яркімі якасцямі мастака «прадбачыць» і «зрабіць» вельмі цяжка, можна сказаць, немагчыма. Я перакананы: паслядоўнікі не тыя, якіх нараджаюць і выходзяць, але тыя, якія нараджаюцца. Таму мой пераёмнік можа з'явіцца і не тут, побач, а недзе ў іншым калектыве, зусім у іншым канцы краіны. Але ўпэўнены, што гэта будзе чалавек, блізкі мне па духу, па творчых імкненнях.

Ірына МАКАРЭВІЧ.

ЯНКА СПАКОЎ: ПРАФЕСІЯ ПІСЬМЕННІКА САМАЯ
АДКРЫТАЯ І ДАСТУПНАЯ

БЫЦЬ ПАМЯЦЦЮ СВАЙГО ЧАСУ

Вельмі часта мы чуем: літаратар мае «сваю» тэму. Пра гэта я і задала пытанне вядомаму беларускаму пісьменніку Янку Сіпакову. Мянэ цікавіла, як бы ён сам вызначыў свой галоўны літаратурны напрамак. Іван Данілавіч адказаў каротка. На першы погляд, нават здалася, што адказу і не атрымалася. Калі ж я перачытала запісанае яшчэ раз, то зразумела, што на самай справе менавіта ў гэтых словах адбіўся адзін з галоўных творчых і жыццёвых прынцыпаў пісьменніка Сіпакова.

— Свая тэма? Трэба, каб любая тэма, якую ты зацікавіўся, стала тваёю. Калі яна чужая табе, то не варта за яе і брацца.

Спраўды, чытач, знаёмы з вершамі, артыкуламі, мастацкай прозай Сіпакова, ніколі не зможа кінуць напрок іх аўтару ў няшчырасці думак і пачуццяў. Кожная старонка яго кнігі як новая рысачка, штрых да партрэта чалавека, далучанага да клопатаў, радасці і болю літаральна ўсяго свету. І гэта не паказнае, як кажуць, не ігра на публіку, а натуральнае праяўленне тых натуральных якасцей, якія павінны быць у кожным з нас, якія пісьменнік марыць бачыць у людзях.

У яго паэтычных творах выразна пераплятаюцца два матывы, далёкі адзін ад другога і адначасова з'яднаняны паміж сабой: касмічнай стасторы, Сусвету з яго гіганцкімі пераўтварэннямі, і невялікай беларускай вёскі, якая, як тая пясчынка, непрыметная ў велізарным акіяне планет і галактык, але якая ў той жа час — іх роднае дзіця, народжанае і абарэтае ім. У Янку Сіпакова няма сумнага адчування мізэрнасці і бяспілля чалавека перад магутнасцю прыроды. Так, жыццё людзей нядоўгае па гадах, але яно ў імат разоў робіцца даўжэйшым, нават вечным, дзякуючы чалавечаму розуму, пачуццям, справам. Чалавеку ёсць чым ганарыцца, ёсць за што паважаць сябе, лічыць паэт.

Вершы Сіпакова вельмі светлыя, жыццесцвярджалыя нават у сваёй трывозе за жыццё. Гэта ўласціва яго сённяшняму, ужо сталаму творчому почырку, але гэта было ў іх і дзесяць, і дваццаць год назад, калі пісьменнік яшчэ хадзіў у пачынаючых. Перада мной два паэтычныя зборнікі Янку Сіпакова, паміж якімі адлегласць амаль у два дзесяцігоддзі (наогул у яго іх многа, першы быў выдадзены ў 1960-м): «Лірычны вырай», на якім стаіць дата выхаду ў свет — год 1965-ты, і «Усміхніся мне», адна з апошніх работ. За прайшоўшыя гады паэт здолеў захаваць у сабе ўменне захапляцца светам, жыццём, яго самымі простымі і будзённымі праявамі, такімі, як дым над комінам роднай хаты, сонечны зайчык на сцяне, пах траў і кветак у полі... Але зараз гэтыя вобразы, думкі, выкліканія ім, набываюць асаблівую глыбіню, выразнае філасофскае абагульненне.

Дарэчы, філасафічнасць сённяшняй лірыкі Сіпакова — заканамерны вынік усяго папярэдняга творчага шляху. Яго вершы адрасаваны чалавеку, які думае і разважае, яны як настольлівае запрашэнне разам шукаць выйсце са становішча, якое склалася ў сучасным свеце, у драматызме якога вінаваты і сам

чалавек. Яны не маналог, яны — размова. І да ўсяго, размова, моцная сваёй вобразнай трапнасцю. Хіба можна не аддаць належнае мастаку слова, які напісаў, напрыклад, такія радкі: «Сягоння зямля захварэла — грудзі забіты трацілам, яна кашляюць баіцца — каб не разляцецца на часткі...»

Нядаўна Янку Сіпакову споўнілася пяцьдзесят год — час творчага і жыццёвага росквіту. А ў мінулым ён пазнаў і гора страты бацькоў, закатаваных гітлераўцамі ў час Вялікай Айчыннай вайны, і ўдзячнасць за хлеб і цяпло, што дарыла асірацеламу дзіцяці яго выхавальніца — бацькава сястра, і працу на полі, у лузе, і радасць творчых здабыткаў, літаратурнага прызнання (у 1976 годзе за кнігу паэзіі «Веча славянскіх балад» Я. Сіпакову прысуджана Дзяржаўная прэмія БССР імя Янкі Купалы). Таму маё наступнае пытанне пісьменніку было такое:

— Іван Данілавіч, ці задаволены вы сваімі творчымі і жыццёвымі здабыткамі?

— Не ведаю, ці можа знайсціся сёння такі творца, хто б, напісаўшы твор, мог услед за геніяльным Пушкіным, паціраючы рукі ад задавальнення, усклікнуць: «Ай да Пушкін, ай да моладзец!» Часцей за ўсё, мне здаецца, пісьменнік не можа быць поўнаасцю задаволены сваёй работай. Бо твор заўсёды атрымліваецца не такім, якім ён быў задуманы. І толькі пасля працы заўважаеш, колькі чаго, напачатку неабходнага, засталася па-за ім, колькі сказана і зроблена не так, як думалася, марылася, хацелася. І жыццё таксама нельга поўнаасцю сканструяваць, праграмаваць. Яно абавязкова ўнесе свае карэктывы, і даволі сур'ёзныя. І ўсё ж я ўдзячны жыццю за тое, што, нягледзячы на турботную журналісцкую працу, якой я аддаў больш як трыццаць гадоў, мне ўдалася працаваць як пісьменніку, знаходзіць час і магчымасці для літаратурнай творчасці.

— Як прыйшло да вас дакладнае ўяўленне пра ваш будучы жыццёвы шлях? Прафесія пісьменніка ў грамадстве лічыцца, калі і не элітарнай, то ва ўсіх разе далёка не для ўсіх дасягальнай. Тым больш, калі ўспомніць пачатак вашай біяграфіі: беларускі сялянскі хлапчук-сірата без маці і бацькі... У буржуазным свеце такі лёс не мог абяцаць нічога добрага...

— Прафесія пісьменніка элітарная? А мне здаецца, што яна самая адкрытая і даступная для ўсіх. У кожнага ёсць аўтаручка, ёсць папера. Садзіся і пішы. Але ж элітарнаю яна лічыцца, мусіць,

таму, што пры такой свабодзе і даступнасці, калі кожны можа пісаць, што хоча і як хоча, у нас усё ж такі мала пісьменнікаў.

Што ж датычыць маёй біяграфіі, то яна амаль такая, як і ва ўсіх маіх аднагодкаў: нарадзіўся ў вёсцы, бацька — палывод, маці — даярка. Калі застаўся сіратаю, Радзіма, мне здаецца, назірала за мною. Адрозніваўся вайны мяне хацелі паслаць на вучобу ў нахімаўскае вучылішча. Але цётка, бацькава сястра, Аляксандра Іванаўна, якая гадала нас, не пусціла: «Няхай тут, у Зубрэвічах, вучыцца». Потым, пасля сямігодкі, я сам, каб не сядзець на цётчынай шыі, хацеў пайсці вучыцца. Навучальную ўстанову сабе выбраў не па жаданню, а з адною ўмоваю — каб там кармілі і апраналі. Але цётка зноў адгаварыла: «Вучыся тут. Канчай дзесяць класаў». Вось так я і дзесяць класаў скончыў, а затым і ўніверсітэт.

— Вы працуеце ў маладзёжным часопісе, дзе часта друкуюцца маладыя аўтары. Ці ёсць нешта вызначальнае для гэтага пакалення літаратараў у параўнанні, скажам, з вашым?

— Не толькі працую ў маладзёжным часопісе, але яшчэ і з'яўляюся старшынёй камісіі па рабоце з маладымі Саюза пісьменнікаў Беларусі. І радуюся, што яны, сённяшня маладыя, не падобныя на нас. Успамінаю, што і мы таксама былі іншыя, не падобныя на сваіх папярэднікаў. І гэта натуральна, так і павінна быць. У літаратуры гэта ўжо кепска, калі ўсе пакаленні падобныя адно на другое, калі новая генерацыя — як адлюстраванне старой. Новы пакаленне павінна працягваць і традыцыі, і пошукі папярэднікаў, але рабіць гэта яно абавязана па-свойму, ні ў якім разе не паўтараючы пройдзенае, ужо адкрытае.

— Якая, па-вашаму, роля пісьменніка, літаратара ў сучасным сацыялістычным грамадстве?

— Роля пісьменніка ў любым грамадстве, і тым больш у сучасным сацыялістычным, дзе ўсё новае, не апрабаванае яшчэ ў стагоддзях, — быць памяццю свайго часу. Але свой час — гэта не нейкае вузка абмежаванае паняцце, а эпоха ўвогуле. Свой час — гэта і сто гадоў, а, можа, і дзвесце: узаемапрацікненне турбот і клопатаў сённяшняга дня ў мінулае і будучыню непазбежны. Як адзін год усёю сваёю крывяноснаю сістэмаю ўзаемапрацікае ў мінулы і будучы, так і крывяносная сістэма стагоддзяў яднае іх у паняцце, імя якому — свой час. Пісаць пра свой час — гэта стаць вачыма, якімі будучы глядзець на яго нашы нашчадкі, якія прыйдуць на зямлю, калі нас ужо не будзе. Вось жывуць людзі, працуюць, веселяцца і засмучаюцца, і калі б не было Слова, хто б мог пра гэта даведацца пасля іх?! Да прыкладу, нялёгка і цікава жыла старажытная Грэцыя, але на колькі былі б бяднейшыя нашы ўяўленні пра яе, калі б, скажам, не было Гамэра і васьм гэтага: «Гнеў, о багіня, услаў Ахілеса, Пялеева сына»...

Таму роля пісьменніка, паўтараю, быць памяццю свайго часу. І яшчэ не менш важная задача для кожнага літаратара — будзіць чалавека ў чалавеку.

Галіна УЛІЦЕНАК.

КУЛЬТУРНАЯ СПАДЧЫНА НАШЫХ ПРОДКАЎ

Важнай падзеяй у культурным жыцці рэспублікі стала адкрыццё новай экспазіцыі музея старажытнабеларускай культуры Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР.

...Чатырнаццаць тысяч экспанатаў. І кожны з іх расказвае аб гістарычным лёсе, высокай культуры, побыце, традыцыях нашых продкаў. Адабраны і згрупаваны яны па шасці раздзелах: археалогія, этнаграфія, народнае мастацтва, народныя музычныя інструменты, старажытнабеларускае мастацтва і кнігадрукаванне.

Па экспанатах, быццам па падручніку, прасочваем развіццё культуры нашага народа, яго мінулае. Вось крэміевыя прыстасаванні для высыкання агню, прысты гліняны посуд для прыгатавання ежы. Гэтыя рэчы былі знойдзены ў час раскопак стаянак і паселішчаў першых людзей на тэрыторыі цяперашняй Беларусі.

Характэрныя рысы гаспадаркі і быту беларусаў канца XIX — пачатку XX стагоддзяў раскрываюцца ў матэрыялах раздзела этнаграфіі. Тут саха з жалезным наканечнікам, барана і саламяная сьвенька, сярпы разнастайнай формы, прыстасаванні для малацьбы, веяння зерня. Колькі выдумкі і фантазіі праяўлялі майстры пры вырабе калаўротаў, качалак, ткацкіх станкоў!

У новай экспазіцыі разнастайныя саматканыя поспілікі, пакрывалы, якія да гэтага часу ўпрыгожваюць многія вясковыя дамы.

Экспанаты музея размешчаны не толькі па раздзелах, але і па рэгіёнах. Напрыклад, даведваешся, што чорнагліняная кераміка, якая, дарэчы, выраблялася толькі беларускімі майстрамі, знойдзена ў пасёлку Поразава Гродзенскай вобласці. А белы чарапок з роспісам чырвоным ангомам — экспанат, падараны музею жыхарамі вёскі Гарадная Столінскага раёна. На Віцебшчыне і Міншчыне выраблялі рабы гліняны посуд.

Музей унікальны. Тут сабрана духоўнае і матэрыяльнае багацце беларускага народа, яго культурная спадчына.

НА ЗДЫМКАХ: зала, дзе размясцілася новая экспазіцыя музея; навуковыя супрацоўнікі сектара старажытнабеларускай культуры Э. ВЕЦЕР (злева) і В. ФАДЗЕЕВА; экспанаты з Івянца, выкананыя па старадаўніх узорах; падсвечнік [серабро] XVIII—XIX стагоддзяў.

Фота Ю. ЗАХАРАВА.

У ВАШУ КАЛЕКЦЫЮ

КОСМАС ДАЛЁКІ І БЛІЗКІ

Калекцыя аматараў касмічнай філатэліі папоўнілася новымі выданнямі савецкай пошты. Новая мініяцюра прадоўжыла расказ аб міжнародным праекце «Венера—Галія», у якім удзельнічаюць СССР, Аўстрыя, Балгарыя, Венгрыя, ГДР, Польшча, Францыя, ФРГ і Чэхаславакія. На марцы паказаны пасадачны апарат на паверхні Венеры, які перадае на Зямлю даныя даследаванняў праз аўтаматычную міжпланетную станцыю «Вега». І гандола аэрастата, што плыве на 55-метровай вышыні над паверхняй Венеры. У ніжняй і бакавой частках маркі названы краіны-удзельніцы міжнароднага праекта. У афармленні мініяцюры выкарыстаная эмблема савета «Інтэркосмас». Выпушчаны знак паштовай аплаты ў азнаменаванне самага працяглага, 237-сутачнага касмічнага палёту, які здзейсніў экіпаж у складзе Л. Кізіма, В. Салаўёва і А. Ац'кова. На мініяцюры паказаны партрэты касманаўтаў і арбітальны комплекс «Саюз Т-10» — «Салют-7» — «Саюз Т-11».

Важнейшай падзеяй мінулага года стаў палёт карабля «Саюз Т-12» і першы ў гісторыі касманаўтыкі выхад жанчыны ў адкрыты космас. На малюнку маркі — партрэты У. Джанібекава, С. Савіцкай і І. Волкава, паказана аперацыя з універсальным зварачным апаратам, якую ажыццявіла на вонкавай паверхні станцыі «Салют-7» бортінжынер С. Савіцкая.

Убачылі свет дзве аднабаковыя паштоўкі з арыгінальнымі маркамі. Адна з іх прысвечана 60-годдзю з дня нараджэння Героя Савецкага Саюза лётчыка-касманаўта СССР П. Бяляева. У малюнку маркі паштоўкі змешчаны фрагмент паштовай маркі 1965 года з партрэтам П. Бяляева, які здзейсніў сумесна з А. Ляонавым у сакавіку 1965 года палёт на караблі «Усход-2». На ілюстрацыі паштоўкі партрэт П. Бяляева, даты яго жыцця: «1925-1970» і значок лётчыка-касманаўта СССР. Другая паштоўка прысвечана 15-годдзю палёту касмічнага карабля «Саюз-9». На малюнку маркі — карбель «Саюз-9» у палёце, на ілюстрацыі паштоўкі — партрэты лётчыкаў-касманаўтаў А. Нікалаева і В. Севасцьянава, якія здзейснілі ў 1979 годзе палёт працягласцю 424 гадзіны. **Леў КОЛАСАЎ.**

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97,
33-02-80, 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 179

СПОРТ

Упершыню Мінск стаў месцам правядзення паўфінальнага матча прэтэндэнтаў першынства свету па шахматах. Сустрэкаюцца прадстаўнікі Савецкага Саюза гросмайстры масквіч Андрэй Сакалоў і ерэванец Рафаэль Ваганян. Гэтыя імёны добра вядомы сярод аматараў шахмат. А. Сакалоў быў чэмпіёнам свету сярод юнакоў 1982 года, пераможца каманднага першынства свету мінулага года.

Нямала гучных тытулаў і ў яго саперніка — Р.Ваганяна: неаднаразовы пераможца каманднага першынства Еўропы, Сусветных студэнцкіх алімпіяд і іншых буйных спаборніцтваў. Перад пачаткам матча ў Мінску цяжка было аддаць перавагу каму-небудзь з сапернікаў. Нягледзячы на розніцу ва ўзросце (Сакалоў маладзейшы за Ваганяна на 12 гадоў), абодва ўжо вопытныя шахматысты. Але нечакана А. Сакалоў у першай палавіне матча лёгка павёў з перавагай у тры ачкі — 4,5:1,5 ачка. Цяпер да перамогі

масквічу, як гаворыцца, рукой падаць. У дзесяці партыях аднаму з сапернікаў дастаткова набраць 5,5 ачка.

У другім паўфінале, які праходзіць у Галандыі паміж масквічом Артурам Юсупавым і Янам Ціманам, уся барацьба яшчэ наперадзе. Гэты матч пачаўся значна пазней. Тут лік 2:2.

НА ЗДЫМКУ: А. САКАЛОЎ І Р. ВАГАНЯН.

Фота Г. СЯМЕНАВА.

ПРА РЫБАКА І РЫБКУ

Аматыры падледнай рыбалкі, якія сабраліся на возеры Джыдзінне, што ў Іванаўскім раёне, радаваліся. У такое надвор'е звычайна рыба добра бярэцца. І спраўды, то адзін, то другі выцягваў на лёд здабычу.

Віктар Паўлючык у той дзень вырашыў лавіць на жарліцу. Прасвідраваў палонкі, закінуў у іх снасці з жыўцамі-карасікамі.

Што было далей, расказвае сам Віктар:

— Пяць сцяжкоў-старажкоў ля палонка некаторы час ляжалі нерухома. Потым падняўся адзін. Падсек. Аказаўся даволі ладны шчупачок. Затым на жыўца спакусілася яшчэ адна рыбіна. А калі здабыча ёсць, то і настрой весялейшы.

Калі сцяжок падняўся трэці раз, я не мог падумаць, што на кручок трапіла нешта буйное. Звыкла зрабіў падсечку. І толькі тут адчуў: рыбіна вялізная! Спачатку яна не вельмі ўпарцілася. Цяжкавата, але ўсё ж ішла да палонкі.

Як убачыў я таго шчупака (лёд быў нятоўсты, празрысты), аж вачам не паверыў — вось дык «бервяно»!

Пачалася барацьба. Рыбіна так крутнулася, што аж вада з палонкі фантанам пырснула. І — углыб. Даў волю, адпусціў лёску. Потым зноў выбіраю.

І так некалькі разоў. Толькі з кожнай спробай сілы шчупака слабелі.

Але гэта яшчэ не ўсё. Трэба было выцягнуць яго на лёд. А палонка вузенькая. Доўга вадаўся, нават стальны багорчык крыху разгнуўся. Усе рыбакі здзівіліся: нікому такой удачы не выпадала. Даўжыня рыбіны 106 сантыметраў, вага — восем з палавінай кілаграмаў. А шчупак быў зусім малады — гадоў мо з дзесяць, не болей. Значыць, умовы жыцця ў тым возеры вельмі прыдатныя: цёплая вада, корму ўдасталы...

В. ЖУШМА.